
PWYLLGOR ARCHWILIO 11/2/16

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Trevor Edwards (Is-Gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Anwen J. Davies, Tom Ellis, E. Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian, John B. Hughes, Aeron M. Jones, Charles Wyn Jones, Dilwyn Morgan, Michael Sol Owen, W. Tudor Owen, Angela Russell, Gethin Glyn Williams, John Wyn Williams a Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Adnoddau).

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), William E. Jones (Uwch Reolwr Cyllid), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Refeniw a Risg), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Dilwyn Williams (Prif Weithredwr), Caroline Lesley Roberts (Rheolwr Buddsoddi – ar gyfer Eitem 8 ar y rhaglen), Bethan Griffith (Rheolwr Cydlynu Risg ac Yswiriant – ar gyfer Eitem 9 ar y rhaglen) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorydd Aled Ll. Evans a Mr John Pollard.

1. TEYRNGED

Talwyd teyrnged gan y Cadeirydd i'r diweddar gyn-Gynghorydd Eddie Dogan, a chydymdeimlwyd â'i deulu yn eu profedigaeth.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 1 Rhagfyr 2015, fel rhai cywir.

4. CYLLIDEB REFENIW 2015/16 – ADOLYGIAD TRYDYDD CHWARTER

Cyflwynwyd adroddiad monitro'r Pennaeth Cyllid a'r Uwch Reolwr Cyllid ar y sefyllfa ariannol ddiweddaraf a gyflwynir i'r Cabinet ar 16 Chwefror.

Gosododd yr Aelod Cabinet Adnoddau y cyd-destun ac ymhelaethodd yr Uwch Reolwr Cyllid ar gynnwys yr adroddiad. Cyfeiriwyd at sefyllfa gorwariant tebygol yr Adran Oedolion, lechyd a Llesiant a nodwyd bod gostyngiad sylweddol o'r lefel gorwariant a ragwelwyd ar ddiwedd yr ail chwarter. Nodwyd bod rhaglen arbedion effeithlonrwydd yr Adran wedi llithro ac y byddai oddeutu £725k heb ei gyflawni eleni. Ymhelaethodd y bydd rhaid i'r arbediad gael ei wireddu maes o law, ond yn y cyfamser bod angen trefniadau pontio priodol yn eu lle.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod parthed gorwariant yr Adran, nodwyd bod camau ariannol a rheolaethol da wedi eu cymryd a bod y sefyllfa yn fwy derbyniol erbyn hyn.

PENDERFYNWYD nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau; ac argymhell i'r Cabinet dderbyn yr adroddiad a chymeradwyo'r argymhellion.

5. RHAGLEN GYFALAF 2015/16 – ADOLYGIAD TRYDYDD CHWARTER

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid yn rhoddi manylion am y rhaglen ddiwygiedig a'r ffynonellau ariannu perthnasol.

Gosododd yr Uwch Reolwr Cyllid y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad a gyflwynir i'r Cabinet ar 16 Chwefror.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol ymatebodd y swyddogion i ymholiadau'r aelodau fel a ganlyn:

- O ran gwariant isel Tai hyd yn hyn, bod gwariant megis grantiau ardaloedd adnewyddu yn ddibynnol ar nifer o ffactorau ac nad oedd y sefyllfa yn peri pryder;
- Yr anfonir neges i'r Adran bod angen hyrwyddo'r benthyciadau/grantiau tai sydd ar gael i'r cyhoedd;
- Bod y Cyngor yn blaen gynllunio ar gyfer y cyfnod ar ôl y rhaglen Ysgolion Ganrif 21 presennol, gyda'r Adran Addysg yn cychwyn ar y broses o flaenoriaethu a fyddai'n bwydo i Gynllun Asedau nesaf y Cyngor a fydd yn weithredol o 2019-20 ymlaen.

PENDERFYNWYD nodi sefyllfa rhaglen gyfalaf y Cyngor; ac argymhell i'r Cabinet dderbyn yr adroddiad a chymeradwyo'r argymhellion.

6. MATERION CYLLIDEBOL

(A) STRATEGAETH ARIANNOL 2016/17 – 2019/20 A CHYLLIDEB 2016/17

Cyflwynwyd adroddiad yr Aelod Cabinet Adnoddau ar y gyllideb er mwyn rhoddi cyfle i'r Pwyllgor Archwilio graffu'r wybodaeth o ran ei briodoldeb ariannol cyn i'r adroddiad fynd gerbron y Cabinet ar 16 Chwefror.

Gosodwyd cefndir a chyd-destun i'r adroddiad gan yr Aelod Cabinet Adnoddau. Nododd bod Llywodraeth Cymru ar 10 Chwefror 2016 wedi hysbysu byddai grant y Cyngor yn llai o £39,440, ac felly bod argymhelliad 1 a roddir gerbron y Cabinet wedi ei ddiwygio fel a ganlyn, cyn ystyried yr eitem 'Toriadau i Gyfarch y Bwlch Ariannol':

"Sefydlu cyllideb o £226,954,990 ar gyfer 2016/17, i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £166,950,760 a £60,004,230 o incwm o'r Dreth Cyngor gyda chynnydd o 3.5%."

Manylodd y Pennaeth Cyllid ar gynnwys yr adroddiad gan nodi yr adolygir cronfeydd y Cyngor erbyn Mehefin 2016, gan symud unrhyw adnoddau a ryddheir i gwrdd â'r anghenion am adnodd i bontio tua £2 miliwn o doriadau ni ellir cyflawni ar unwaith o Ebrill 2016.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau ofyn cwestiynau a chynnig sylwadau. Yn ystod y drafodaeth, amlygwyd y prif bwyntiau a ganlyn:-

- Bod yr hyn a argymhellir yn rhesymol;
- Yn gweld y rhesymeg tu ôl cynyddu Treth y Cyngor ar gyfer 2016/17 ond ei fod yn effeithio unigolion nad yw eu cyflogau'n cynyddu a dylid ystyried yr effaith ar unigolion pan fo gwasanaethau'n lleihau.

(B) TORIADAU I GYFARCH Y BWLCH ARIANNOL

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Prif Weithredwr, nododd yn dilyn ymgynghoriad cyhoeddus Her Gwynedd ar y toriadau yn ystod yr Hydref, y cynhaliwyd cyfres o weithdai i holl aelodau'r Cyngor i graffu'r farn a fynegwyd gan y cyhoedd. Nodwyd bod yr hyn a argymhellir i'r Cabinet yn cymryd i ystyriaeth y sylwadau a wnaed gan yr aelodau yn y gweithdai.

Tynnwyd sylw yr argymhellir cynnydd o 3.97% yn Nhreth y Cyngor yn 2016/17, uwchben y 3.5% cynlluniedig, er mwyn osgoi gwireddu'r toriadau ym Mand 5.

Eglurwyd mai priodoldeb ariannol y cynigion oedd angen derbyn sylw'r Pwyllgor ac y byddai cyfle i'r holl aelodau roi eu barn o ran cynlluniau unigol yng nghyfarfod y Cyngor Llawn ar 3 Mawrth 2016 lle gosodir y gyllideb ar gyfer 2016/17.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol ymatebodd y swyddogion i ymholiadau'r aelodau fel a ganlyn:

- Bod rhaid i'r gyllideb fod yn gytbwys felly os ni chynyddir Treth y Cyngor 3.97% y byddai'n rhaid cynnwys cynlluniau o fandiau 6-10;
- Bod y cynnydd yr argymhellir yn Nhreth y Cyngor yn agos at gyfartaledd cynnydd mewn Treth Cyngor cyngorau eraill yng Nghymru;
- Yr argymhellir cynnwys yn y toriadau cynllun 20 'Cadw'r Teledu Cylch Cyfyng (CCTV) ond dileu'r adnodd sy'n cadw golwg parhaus arno' ac y dylid ceisio gwireddu'r arbediad drwy leihau cyfraniad y Cyngor a gwneud unrhyw newidiadau gweithredu y gellid eu gwneud heb amharu ar effeithioldeb y gyfundrefn;
- Gan fod y Cyngor wedi gweithredu'r gyfundrefn cofrestru awtomatig yng nghyswllt pensiynau, ers rhai blynyddoedd, na fyddai cost ychwanegol i'r Cyngor.

(C) ARGYMHELLIAD I'R CABINET - CYLLIDEB A THRETH CYNGOR 2016/17

PENDERFYNWYD argymell i'r Cabinet y dylid:

- (i) Sefydlu cyllideb o £227,227,120 ar gyfer 2016/17, i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £166,950,760 a £60,276,360 o incwm o'r Dreth Cyngor gyda chynnydd o 3.97%;
- (ii) Sefydlu rhaglen gyfalaf o £22.141m yn 2016/17 a £12.286m yn 2017/18 i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yng nghymal 9.4 o'r atodiad;
- (iii) Awdurdodi'r Pennaeth Cyllid, mewn ymgynghoriad gyda'r Aelod Cabinet dros Adnoddau, i drefnu i ariannu swm addasedig o gronfeydd, fel bo angen, er mwyn amddiffyn penderfyniadau'r Cyngor ar y gyllideb a'r dreth pe bai newidiadau ymylol mewn grant Llywodraeth, yn dilyn penderfyniadau Llywodraeth Cymru, fydd yn arwain at ddatgan setliad grant terfynol ar gyfer llywodraeth leol ar 2 Mawrth, a phleidlais yn y Cynulliad ar 9 Mawrth 2016 i'w gadarnhau.

7. RHEOLAETH TRYSORLYS – DATGANIAD STRATEGAETH RHEOLAETH TRYSORLYS, STRATEGAETH DARPARIAETH LLEIAFSWM REFENIW A STRATEGAETH FUDDSODDIAD FLYNYDDOL AR GYFER 2016/17

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid yn gofyn i'r pwyllgor argymell i'r Cyngor Llawn ar 3 Mawrth fabwysiadu'r Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys a'r Strategaeth Buddsoddi Flynyddol am 2016/17, y Dangosyddion Darbodus, y Datganiad Darpariaeth Lleiafswm Refeniw a'r trefniant uno gyda'r Gronfa Bensiwn ar gyfer buddsoddi llif arian dyddiol.

Gosododd y Rheolwr Buddsoddi y cyd-destun ac ymhelaethodd ar gynnwys yr adroddiad. Tynnwyd sylw y byddai 'Tabl 1: Crynodeb Mantolen a'r Rhagolwg' ar dudalen 3 Atodiad A yn cael ei ddiwygio i nodi £177,006 yn y golofn 'Benthyca CFR' o dan '31.3.19 Amcangyfrif £'000' pan cyflwynir yr adroddiad gerbron y Cyngor Llawn.

Nodwyd gwerthfawrogiad o'r cyfarfod briffio a gynhaliwyd ar 28 Ionawr, 2016 i aelodau'r Pwyllgor gydag ymgynghorydd arbenigol o gwmni Arlingclose ac ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor.

PENDERFYNWYD argymell i'r Cyngor Llawn ar 3 Mawrth fabwysiadu'r Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys a'r Strategaeth Buddsoddi Flynyddol am 2016/17 (Atodiad A), y Dangosyddion Darbodus (Atodiad B), y Datganiad Darpariaeth

Lleiafswm Refeniw (Atodiad C) a'r trefniant uno gyda'r Gronfa Bensiwn ar gyfer buddsoddi llif arian dyddiol.

8. HAWLIADAU YSWIRIANT YN ERBYN Y CYNGOR

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg a oedd yn manylu ar drefniadau'r Cyngor o ran delio â hawliadau yswiriant. Tynnwyd sylw at yr atodiad a oedd yn rhoi darlun llawn o'r holl hawliadau Atebolwydd Cyhoeddus ac Atebolwydd Cyflogwr a setlwyd yn ystod 2013-14 a 2014-15

Yn ystod y drafodaeth ddilynol ymatebodd y swyddogion i ymholiadau'r aelodau fel a ganlyn:

- Bod y Gronfa Yswiriant Fewnol yn cyfarch cost rhedeg y gwasanaeth ac os yw maint y gronfa yn cynyddu i lefel uwch nag sydd ei angen ym marn y swyddogion, yna fe ddychwelir yr arian yn ôl i falansau'r Cyngor;
- Gan fod 'excesses' polisiau Yswiriant Atebolwydd Cyhoeddus ac Atebolwydd Cyflogwr yn cynyddu i £50,000 o fis Ebrill 2016 ymlaen, y gallai olygu fwy o alw ar y Gronfa Yswiriant Fewnol ac fe asesir y sefyllfa yn rheolaidd;
- Y rhoddir cyngor i'r adrannau o ran eu cofrestrau risg er mwyn ceisio lliniaru'r risgiau a allai godi o ganlyniad i'r toriadau;
- O ran talu costau hawlydd, ers 2013 dim ond costau sefydlog y gellir eu hawlio;
- Os gwelir patrwm cynyddol yn y math o hawliadau a wneir yn erbyn adrannau fe adroddir yn ôl a rhoddir argymhellion o ran gwersi i'w dysgu;
- Yr edrychir ar drefn bosib o wobrwyo neu gosbi adrannau o ran eu cyfraniad i'r Gronfa Yswiriant Fewnol er mwyn gyrru ymddygiad;
- Er bod nifer uchel o hawliadau yn cael eu gwneud yn erbyn yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol, fe amddiffynnwyd llawer o'r hawliadau oherwydd trefniadau da o ran arolygu ffyrdd.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

9. BIL LLYWODRAETH LEOL (CYMRU) DRAFFT – YMGYNGHORIAD LLYWODRAETH CYMRU

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yng nghyswllt ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar Fil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft 2015 a ddisgwylir i ddod yn Ddeddf yn 2017.

Gwahoddwyd sylwadau'r pwyllgor ar:

- Rhan 1 (Ardaloedd Llywodraeth Leol a Chynghorau Sir), Pennod 3 (Sefydlu'r Cynghorau ar Gyfer y Siroedd Newydd), Adran 16 (ac Atodlen 3) sy'n ymwneud a Chynghorau Newydd: Cyllid;
- Rhan 5 (Cynghorau Sir: Llywodraethu yn Well), Pennod 7 sy'n ymwneud a Phwyllgorau Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio.

PENDERFYNWYD cyflwyno'r sylwadau a ganlyn, i'w hystyried fel rhan o baratoi ymateb corfforaethol i'r Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft 2015:

- (i) Cynnig Atodiad 1 fel ymateb i gwestiynau 1.7, 1.8, 1.9 a 1.10;
- (ii) Cynnig sylwadau yn seiliedig ar baragraffau 3.5 a 3.6 fel ymateb i gwestiwn 1.12;
- (iii) Cadarnhau bod y pwyllgor yn cytuno â'r sylwadau aeth gerbron y Pwyllgor Craffu Corfforaethol ar 4 Chwefror fel ymateb i gwestiwn 5.4 gan ychwanegu'r sylwadau a ganlyn:

“Barn bendant Pwyllgor Archwilio Cyngor Gwynedd yw bod cael traean o aelodau'r Pwyllgor Archwilio yn aelodau lleyg yn ormodol. Barn y Pwyllgor yw bod hyn yn erbyn egwyddorion democrataidd, a bod cynghorwyr presennol yn

meddu ar y ddealltwriaeth ac adnabyddiaeth o'r Cyngor na all aelodau lleyg eu cynnig. Mae Cynghorwyr hefyd yn cynrychioli traws doriad eang o gymdeithas ac ystod o sgiliau. Nodwyd hefyd nad oes aelodau lleyg ar bwyllgorau'r Cynulliad.

Mae'r Pwyllgor Archwilio hefyd yn gwrthwynebu'r egwyddor fod rhaid i Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio fod yn aelod lleyg, gan nad oes rhesymeg amlwg y tu ôl i'r cynnig yma."

10. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio ar gyfarfod o'r gweithgor uchod a gynhaliwyd ar 19 Ionawr 2016 i ystyried archwiliad ymatebol a gynhaliwyd ar Ganolfan y Gwystl ynghyd a tri archwiliad a dderbyniodd categori barn C yn ystod y cyfnod rhwng 14 Medi 2015 a 31 Hydref 2015 sef -

- a) Canolfan Hamdden Plas Ffrancon
- b) Cefn Rodyn, Dolgellau
- c) Trafnidiaeth Gyhoeddus

Gwahoddwyd swyddogion i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion sy'n codi o'r archwiliadau a'r gwaith a wnaed ers cyhoeddi'r adroddiadau archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

Nododd aelod o'r gweithgor ei fod yn arferiad i wahodd Uwch Reolwyr i drafod y materion sy'n codi o'r archwiliadau ond bod aelodau'r gweithgor wedi gweld budd mewn gwahodd swyddogion oedd yn gweithredu o ddydd i ddydd wrth drafod archwiliad Canolfan Hamdden Plas Ffrancon.

Mewn ymateb i sylw gan aelod parthed archwiliadau Canolfannau Hamdden yn derbyn categori barn C yn rheolaidd, nododd y Rheolwr Archwilio bod canllawiau a llawlyfr gan yr Adran Economi a Chymuned i gynorthwyo swyddogion y canolfannau ond bod angen newid diwylliant yn y Canolfannau Hamdden. Nodwyd bod y Gwasanaeth Archwilio yn fwy na bodlon i gynorthwyo swyddogion ac i gynnig cyngor.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

11. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn amlinellu gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod rhwng 1 Tachwedd 2015 a 31 Ionawr 2016. Nodwyd bod 15 adroddiad am archwiliadau o'r cynllun gweithredol gyda'r categori barn berthnasol yn cael ei ddangos wedi ei gwblhau yn ystod y cyfnod, 6 adolygiad grant a 3 archwiliad dilyniant.

Rhoddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol.

PENDERFYNWYD:

- (a) derbyn yr adroddiad ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Tachwedd 2015 i 31 Ionawr 2016 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.
- (b) bod Cadeirydd ac Is-gadeirydd y pwyllgor, ynghyd â'r Cynghorwyr E. Selwyn Griffiths, Aeron M. Jones ac W. Tudor Owen i wasanaethu ar y Gweithgor i ystyried yr archwiliadau oedd wedi derbyn categori barn 'C'.
- (c) mai cyfrifoldeb unrhyw aelod na allai fod yn bresennol yn y Gweithgor oedd trefnu eilydd.

12. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2015/16

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn rhoi diweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau cynllun archwilio mewnol 2015/16.

Adroddwyd bod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol hyd at 31 Ionawr 2016 wedi cwblhau 56.76% o'r cynllun gyda 42 o'r 74 archwiliad unigol wedi eu rhyddhau yn derfynol.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2015/16.

13. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL DRAFFT 2016/17

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn rhoi manylion am gynllun drafft o waith y Gwasanaeth Archwilio Mewnol am y flwyddyn ariannol 2016/17 er sylwadaeth a chymeradwyaeth y Pwyllgor. Nodwyd bod trafodaethau wedi eu cynnal eisoes gyda'r Penaethiaid Adran a rheolwyr perthnasol gyda'u hawgrymiadau yn seiliedig ar yr hyn yn eu tyb hwy sydd yn risg uchel wedi eu hymgorffori yn y cynllun.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Cynllun Archwilio drafft ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2016 i 31 Mawrth 2017.

14. HUNANASESIAD O DREFNIADAU LLYWODRAETHU

Cyflwynwyd adroddiad yr Uwch Reolwr Refeniw a Risg yng nghyswllt adolygiad y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu o drefniadau llywodraethu'r Cyngor yn ystod Tachwedd a Rhagfyr 2015.

Amlygwyd newidiadau i benawdau a sgoriau effeithiolrwydd rhai elfennau o'r fframwaith llywodraethu ers yr hunanasesiad diwethaf, a wnaed gan y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu, yn Mai 2015.

Adroddwyd bod y Grŵp Rheoli Corfforaethol wedi ystyried yr adroddiad ac wedi gwneud y sylwadau canlynol:

- y dylid gwella sgôr effeithiolrwydd 'Diwylliant y Cyngor' i 5 a'i roi yn yr oren;
- y dylid rhoi sgôr effeithiolrwydd o 4 i 'Y Drefn Craffu' a'i roi yn yr oren;
- y dylid newid y pennawd 'Protocol Cyswllt Aelod/Swyddog' i Gydberthynas Aelodau a Swyddogion.

Nododd aelod bod gwell dealltwriaeth yn y Cyngor o roi'r person yn y canol a bod y diwylliant yma yn dechrau gwreiddio.

Nododd aelod er bod y Cyngor wedi derbyn adroddiad beirniadol gan Swyddfa Archwilio Cymru, nad oedd tystiolaeth mewn gwirionedd fod 'Y Drefn Craffu' wedi gwaethygu, gan fod elfennau da yn y drefn.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r asesiad o drefniadau llywodraethu yn ddarostyngedig i'w addasu yn unol â sylwadau'r Grŵp Rheoli Corfforaethol.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.35am a daeth i ben am 1.00pm